

30. Schenkingen, erfstellingen en legaten

De gemeenten van de Protestantse Kerk ontvangen het grootste deel van hun baten uit inkomsten die hen uit vrijgevigheid toevallen. Enerzijds zijn dit schenkingen en giften, anderzijds erfstellingen en legaten.

Onder de schenkingen en giften van de gemeente valt een breed scala aan inkomsten: bijdragen van de Actie Kerkbalans, collecten, verzoeken om bijdragen van gemeenteleden voor acties, periodieke giften, subsidies van fondsen voor restauraties, giften voor de wijkkas of giften in natura (bijvoorbeeld het schenken van een piano of het verkopen van die piano tegen een zacht prijsje). Er is sprake van een schenking of gift indien (1) de donateur verarmt, (2) de gemeente verrijkt en (3) de donateur het doel heeft om de gemeente (of een onderdeel van de gemeente) te bevoordelen. In de Nederlandse wetgeving (het Burgerlijk Wetboek) wordt overigens wel een klein onderscheid gemaakt tussen de begrippen 'schenking' en 'gift', maar de drie kenmerken gelden voor beide. Daarom zullen de begrippen schenking en gift hierna door elkaar worden gebruikt.

Erfstellingen en legaten komen altijd voort uit de nalatenschap van een overledene.

Schenken en nalaten vindt alleen plaats aan de rechtspersoon

In het Nederlandse rechtsverkeer (en ook fiscaal) vindt een schenking altijd plaats aan een natuurlijke persoon of een rechtspersoon. Een gift aan de wijkkas of wijkgemeente is dus fiscaal en juridisch een gift aan de (centrale) gemeente. Dat de donateur een specifieke bestemming heeft gegeven aan het geld is uiteraard belangrijk voor de vraag waaraan het geld moet worden uitgegeven, maar doet niet af aan het feit dat fiscaal en juridisch sprake is van een gift aan de gemeente. Ook een bijdrage van de kerkrentmeester uit de centrale kas van de gemeente ten behoeve van een wijkkas is civielrechtelijk en fiscaal niets. Het is simpelweg een overboeking van geld tussen twee onderdelen of afdelingen binnen dezelfde rechtspersoon.

De gemeente moet overigens worden onderscheiden van de diaconie. De diaconie is een afzonderlijke rechtspersoon.

Geven aan de gemeente

Het voorgaande betekent dat het vanuit de gemeente bezien wenselijk is dat een gulle gever zijn of haar schenking of gift overmaakt aan de (centrale) gemeente al dan niet met een bepaalde bestemming. Deze bestemming kan worden vastgelegd door het beschikbaar stellen van een specifiek bankrekeningnummer (bijvoorbeeld bankrekeningnummer x van de zendingscommissie van de Protestantse gemeente y) of doordat de donateur vastlegt dat diens gift aan het centrale bankrekeningnummer moet worden gebruikt voor een bepaald doel.

Schenkbelasting

Normaliter zijn schenkingen tussen natuurlijke en rechtspersonen belast met 30-40% schenkbelasting (tenzij de vrijstelling van ongeveer € 2100 niet wordt overschreden). Gelet op de ANBI-status van de gemeenten is echter een volledige vrijstelling van toepassing (waarbij het overigens wel van belang is dat ook daadwerkelijk aan de ANBI-voorwaarden is voldaan, zie hiervoor ook hoofdstuk 31). De gemeente zal dus geen schenkbelasting betalen over ontvangen schenkingen. De gemeente kan overigens ook zelf vrij van schenkbelasting schenkingen doen, mits deze ten algemeen nut strekken.

Giftenaftrek

Schenkingen (giften) zijn voor de gever aftrekbaar voor de inkomstenbelasting wanneer aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De gever doet de giften aan een ANBI-instelling (de kerkelijke gemeente is een ANBI-instelling). Onder deze giften vallen dus bijdragen Actie Kerkbalans, losse giften, aankopen collectebonnen, enzovoort.
- De giften zijn ook daadwerkelijk bedoeld voor de ANBI-instelling of voor een project dat expliciet door die ANBI-instelling wordt gesteund (de ANBI-instelling mag niet fungeren als loketinstelling of doorgeefluik).
- De gever kan met schriftelijke stukken, zoals bankafschriften of kwitantie van bijvoorbeeld de collectebonnen, aantonen dat de giften zijn gedaan.
- Bij fiscale partners: het totale bedrag van de giften is meer dan het drempelbedrag van 1% van het verzamelinkomen van de beide fiscale partners tezamen, met een minimum van € 60. Wat de gever meer heeft betaald dan dit drempelbedrag, mag worden afgetrokken.
- De gever mag voor deze giften in totaal niet meer aftrekken dan het maximum, dat is 10% van het verzamelinkomen. Vanaf 2020 zullen giften niet meer tegen maximaal 51,75% (zoals in 2019) aftrekbaar zijn, maar zal het percentage verlaagd worden van 46% in 2020 tot 37,05% in uiterlijk 2023 (net als andere aftrekposten).

Periodieke gift

Bij schenking in de vorm van een periodieke gift wordt jaarlijks een vast bedrag gedurende ten minste vijf jaar betaald. Deze verplichting vervalt bij overlijden (van de schenkers, of een van hen). De Belastingdienst staat toe dat men de periodieke gift kan beëindigen bij werkloosheid of invaliditeit. Aan deze vorm van schenking is wel een extra eis gesteld, namelijk: schriftelijke vastlegging, hetzij via een notaris hetzij via een onderling opgemaakte overeenkomst. Indien gewenst kan er gebruik worden gemaakt van een notaris, die al dan niet door de kerkelijke gemeente wordt aanbevolen. Op de site van de Belastingdienst is een modelovereenkomst beschikbaar, ook zijn

er kerkelijke gemeenten die zelf een model beschikbaar stellen. Bij de aangifte inkomstenbelasting kan men de giften in deze vorm geheel aftrekken. Hierbij is geen ondergrens en ook geen bovengrens. Deze vorm is vooral interessant voor degenen met een hoog inkomen (waarvoor een hoog drempelbedrag zou gelden) of voor degenen die een groot bedrag geven (waarvoor een bovengrens van 10% zou gelden). Voor de ontvangende kerkelijke gemeente is het interessant omdat er een min of meer zekere vaste bijdrage wordt ontvangen, gedurende vijf jaren (tenzij de schenker overlijdt of er sprake is van werkloosheid).

Voorbeeld 1

Drempelinkomen € 30.000.

Giften (Actie Kerkbalans) via periodieke gift € 3.500, terwijl er geen overige giften zijn.

De uitwerking is dan dat het totaalbedrag van € 3.500 van de periodieke gift als gift aftrekbaar is.

Er is geen onder- of bovengrens.

Voorbeeld 2

Het drempelinkomen is € 40.000 met giften via periodieke gift € 3.500 en overige giften € 1.500.

De uitwerking is dat € 3.500 aan giften als periodieke gift wordt geaccepteerd. Er is geen onder- of bovengrens.

Totaal aftrekbare overige giften: € 1.500, waarbij 1% van € 40.000 (€ 400) niet aftrekbaar is. Aftrekbaar voor de inkomstenbelasting is dus € 1.100. Dit bedrag blijft beneden de 10%. Totaal aftrekbaar is dus: € 3.500 + € 1.100 = € 4.600.

Vrijwilligersbijdragen

Het is ook mogelijk giften die bestaan uit het afzien van werkelijk gemaakte kosten in aftrek te brengen. De kosten moeten maatschappelijk aanvaardbaar zijn voor de kerkelijke gemeente. Voor autokosten geldt een forfaitair bedrag van € 0,19 per kilometer. Een vrijwilliger die afziet van het indienen van kopieerkosten, kan dit bedrag derhalve in aftrek brengen (mits het bonnetje is bewaard en duidelijk is dat dit bestemd was voor de kerk). Onder strikte voorwaarden kunnen ook vrijwilligersvergoedingen in aftrek worden gebracht, mits er een vrijwilligersovereenkomst is, de vrijwilliger de vrijheid heeft om de vergoeding al dan niet te ontvangen en de instelling bereid en in staat is de vergoeding toch uit te keren aan de vrijwilligers. In het beleidsplan dient te worden aangegeven welke vrijwilligers voor welke vergoeding in aanmerking komen.

Ontwikkelingen

Een ronduit bedenkelijke ontwikkeling is het conceptwetsvoorstel (2019) dat

inhoudt dat instellingen (dus ook kerken) giften ter hoogte van € 15.000 en meer openbaar moeten gaan maken, met naam en woonplaats van de schenker. De verplichting komt te liggen bij de (landelijke) Protestantse Kerk, onder vermelding van de naam van de gemeente (of diaconie). Dit lijkt voluit in strijd met de bijbelse uitgangspunten (Mattheus 6: 1-4). De doelstelling van het kabinet is om hiermee terrorisme te bestrijden en zo lijken goede doelen en kerken het slachtoffer te worden van deze terrorismebestrijding. Of een en ander veel impact gaat hebben, moet nog gaan blijken. Kerkrentmeesters moeten de grens van € 15.000 (die uiteraard vrij hoog is) niet te luchtig opvatten, want het zou wellicht kunnen dat een periodieke gift van bijvoorbeeld € 4.000 over 5 jaar bezien voor de toepassing van deze wet als schenking ineens zal worden gezien. Hoe dit allemaal gaat uitpakken, is op dit moment nog onbekend.

Legaat of erfstelling

Het is ook mogelijk de kerkelijke gemeente te begunstigen door middel van een legaat of erfstelling. Dit moet altijd notarieel worden vastgelegd in een testament. Onder een legaat verstaat men een in een testament specifiek omschreven bedrag. Begunstiging kan echter ook in de vorm van specifiek omschreven goederen, zoals bij onroerend goed, een postzegelverzameling, antiek, effecten, handelsgoederen, enzovoort. Deze worden dan of aangehouden of verkocht, waarbij de opbrengst ten goede komt aan een legatenfonds. Zo'n fonds is meestal gevormd om het vermogen, dat als gevolg van de ontvangen legaten is ontstaan, onaangetaast te houden, maar waarbij de vruchten (rente) aan het resultaat worden toegevoegd.

Om te voorkomen dat er eventuele schulden van een overledene worden geërfd, kan een erfenis beneficiair worden aanvaard. Dit houdt in dat de erfenis wordt aanvaard onder voorbehoud van wat er in de erfenis aanwezig is. Hiermee wordt de erfenis alleen geaccepteerd als de erfenis positief blijkt.

Voorbeeld 1

Stel dat men een legaat van € 5.000 aan de kerkelijke gemeente wil schenken. In dat geval kan men de volgende zin in het testament opnemen:

"Ik legateer, vrij van rechten en kosten, zonder bijrekening van rente uit te keren binnen zes maanden na mijn overlijden, aan de Protestantse gemeente ... een bedrag van € 5.000."

Voorbeeld 2

Stel dat men de Protestantse gemeente als enig erfgenaam wil aanwijzen. In het testament kan men dit als volgt opnemen:

"Ik benoem de Protestantse gemeente te ... tot mijn enige en algehele erfgenaam."

Voor het geval er meerdere erfgenamen zijn, kan men opnemen:

"Ik benoem tot erfgenamen van mijn nalatenschap:

- voor ... *deel de Protestantse gemeente te ...*
- voor ... *deel, ...enzovoort."*

Tenslotte

Met dit hoofdstuk is beoogd om in hoofdlijnen de materie in kwestie weer te geven. Voor specifieke vragen over erven, schenken en legateren kan er het beste contact worden opgenomen met een notaris of een belastingadviseur.

Bezinning

Voor het ontvangen van bedragen of goederen die vrijgesteld zijn van schenkbelasting, is het van belang om de ANBI-status niet te verliezen. Ga voor uw gemeente na of er aan de ANBI-eisen wordt voldaan. In hoofdstuk 31 is meer informatie te vinden over de ANBI-status van kerkelijke gemeenten.

Meer informatie

- Voor algemene informatie kan de website van Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie in Den Haag worden geraadpleegd (www.knb.nl) of de notaristelefoon (tel. 0900 3469393) worden gebeld. Informatie over de aftrekbaarheid van giften op de site van de Belastingdienst (www.belastingdienst.nl).
- Voor de modelovereenkomst zie onder meer https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/themaoverstijgend/programmas_en_formulieren/overeenkomst_periodieke_giften.
- Verder wordt verwezen naar <https://www.protestantsekerk.nl/geef-een-gift> en de daarop beschikbare schenkcalculator (hoewel hierbij ook rekening moet worden gehouden met de tariefswijzigingen geeft deze nog altijd een goede indicatie).
- Het conceptwetsvoorstel over het melden van giften is vooralsnog te vinden op <https://www.internetconsultatie.nl/transparantiemaatschappelijkeorganisaties>.